

Een orkest zonder strijkers

Er zit te weinig muziek in het muziekdecreet

Column

Katia Segers

Docente muzieksociologie aan de vakgroep Communicatiewetenschappen van de VUB

Patrick Dewael gaf in de jaren '80 als minister van cultuur de aanzet. Pas tien jaar later is het zover: de muziekwereld heeft, na de podiumkunsten, nu ook zijn decreet. Gejubel alom. Eindelijk de start van een ernstig muziekbeleid. Of niet?

Het kader ziet er alvast goed uit. Het budget stijgt gevoelig. De klassieke muziekwereld, door het geldgebrek jarenlang een jungle, wordt beter georganiseerd. De muzikanten krijgen - eindelijk - een sociaal statuut. De politiek samengestelde beoordelingscommissie wordt vervangen door een expertencommissie. Ten slotte kan ook de niet-klassieke muziek aanspraak maken op financiële ondersteuning.

Storm van protest

Toch reageerde de muziekwereld niet onverdeeld enthousiast. De niet-klassieke muzieksector bleef er zondermeer onverschillig bij. De producenten van populaire muziek in Vlaanderen staan - in tegenstelling tot hun klassieke tegenhangers - niet echt te trappelen om door de overheid gereguleerd te worden. Van de 110 ingediende dossiers kwamen er weinig uit de popscène. Vooral de concertpodia en muziekeducatieve organisaties als de Ancienne Belgique, het clubcircuit en enkele festivals dienden een aanvraag in. Welgeteld één muziekgroep (Zita Swoon) deed dezelfde moeite en werd dan ook gehonoreerd. De belangvereniging van de uitvoerende popmuzikanten ZAMU zag zijn aanvraag dan weer afgewezen. Van een echt popbeleid is er met dit decreet dan ook hoegenaamd geen sprake.

Bij de klassieke muzieksector waren de reacties zeer uitgesproken. Het oorspronkelijke jubel sloeg al snel om in een storm van protest. Vooreerst liggen de formele voorwaarden voor erkenning en subsidiëring onder vuur.

Vooral de verplichting de pas overeen gekomen CAO na te komen, stuit op weerstand. De CAO dwingt de ensembles en orkesten immers hun muzikanten in te schrijven als werknemers. Daarvoor is de verhoging van het subsidiebudget volgens sommige organisaties ontoereikend. Ook de aanstelling van de leden van de nieuwe adviescommissie maakte heel wat kritiek los. En toen de experts eenmaal hun pre-adviezen bekend maakten, ging de bal pas goed aan het rollen.

De felle reacties waren eigenlijk te voorspellen. De rivaliteiten in het muziekwereldje van het kleine Vlaanderen zijn groot. Toch is de kritiek grotendeels terecht. Hoewel het muziekdecreet een eerste aanzet vormt voor de uitbouw van een echt muziekbeleid, is het ook een gemiste kans. Het decreet sluit onvoldoende aan bij de globale doelstellingen van het kunst- en cultuurbeleid. Ook op het vlak van de concrete uitvoering schort één en ander.

Gebrek aan inhoudelijke invulling

Stimuleren van vernieuwing, garanderen van kwaliteit en spreiding zijn de fundamente van ons kunst- en cultuurbeleid. Die doelstellingen zijn woordelijk terug te vinden in de kwalitatieve erkennings- en subsidiëringscriteria van het muziekdecreet, maar ze zijn onvoldoende ingevuld. Het muziekdecreet zelf biedt de commissie niet genoeg houvast. De commissie kan evenmin terugvallen op een basistekst die de krijtlijnen voor het cultuurbeleid uittekent - eigenlijk is dat werk voor de overkoepelende Raad voor de Kunsten, maar die is daar tot op heden niet toe gekomen. Door dat gebrek aan een duidelijk gearticuleerd kunst- en cultuurbeleid en de onvoldoende uitwerking van het muziekdecreet zelf heeft de commissie de ruimte om de doelstellingen van het decreet te negeren - zodat ze dode

letter blijven -, of er de ruimst mogelijke invulling aan te geven.

Dat is bijvoorbeeld het geval voor de erkenningsvoorwaarden. Het meest sprekende voorbeeld is de vierde kwalitatieve erkenningsvoorwaarde: spreiding en publiekswerving. De concrete adviezen van de commissie tonen aan dat organisaties die een lokale en/of amateuristische inslag hebben - en dus democratiserend werken - precies om die reden afgestraft worden. Waar het decreet daarentegen wel voor zorgt, is dat het muziekbeleid aansluit bij de globale nationalistisch gekleurde politiek van de Vlaamse Gemeenschap: uitvoering van Vlaamse muziek is een expliciete erkenningsvoorwaarde.

Gebrekkige uitvoering

Het zijn echter niet de erkenningscriteria die onder het grootste spervuur liggen; wel de concrete uitvoering van het decreet. Het decreet heeft het gebrek aan transparantie in de geldstromen niet opgelost. Drie orkesten ontvangen hun toelages nominatim en ontsnappen aan de beoordeling van de commissie. De reden hiervoor is niet duidelijk aangegeven. Bovendien krijgen sommige niet-gehonoreerde organisaties toch geld uit een potje waarover de administratie nog blijkt te beschikken. Ten slotte kregen enkele afgewezen orkesten (I Fiamminghi en het Symfonieorkest van Vlaanderen) uiteindelijk toch een toelage, rechtstreeks van de minister.

Ook de samenstelling van de expertencommissie heeft voor heel wat commotie gezorgd. Er wordt sterk getwijfeld aan de deskundigheid en onafhankelijkheid van de experts: de leden zouden bijna allemaal betrokken partij zijn. Hun adviezen zouden ingegeven zijn door eigenbelang. Is het expertenoordeel voor ons kleine landje, waar het moeilijk is onafhankelijke experts te vinden, wel de beste oplossing? Zijn experts sowieso het best geplaatst om een kwaliteitsoordeel te vellen? En wat met het publiek? Dreigt zonder een publiekvertegenwoordiging niet het gevaar dat de experts al te zeer de nadruk leggen op vernieuwing en experiment, zodat vooral wereldvreemde experimenten die ver staan van de

publieke smaak worden gehonoreerd. Zo dreigt de klassieke muziek - toch al een zaak van een kleine geprivilegieerde groep - een nog marginaler positie in te nemen. Een combinatie van experts en vertegenwoordigers van het publiek lijkt de beste garantie om het vermeende conservatisme van de publieke smaak bij te sturen door de fijne neus van de experts voor experiment en vernieuwing.

Naast de belangenvermenging zouden de adviezen getuigen van willekeur, eigengereidheid en zouden ze bulken van de vooroordelen. Dit is een verwijt dat voor elke commissie kan gelden. Het is bijzonder moeilijk om kwaliteit te definiëren en te operationaliseren. Wel kan te verwachten kritiek met betrekking tot het fundament van het oordeel zoveel mogelijk ingedijkt worden. Op dit vlak kan het Nederlandse voorbeeld leerrijk zijn. De Nederlandse expertencommissies liggen immers niet minder onder vuur dan de Vlaamse. Vorig jaar werd de Nederlandse Expertcommissie voor de Dans door de rechtbank in het ongelijk gesteld. Een dansgezelschap dat zijn subsidies zag afgenomen, vocht het advies aan en won de zaak. De commissieleden konden onvoldoende aantonen hoe hun beoordeling was gefundeerd. Ze konden geen toegangsbewijzen, noch korte verslagen voorleggen die afdoende bewezen dat de beoordeelde voorstellingen ook effectief waren bijgewoond.

Het is natuurlijk volstrekt onmogelijk dat alle commissieleden alle voorstellingen van alle organisaties gaan beluisteren. Ze zijn commissielid naast hun dagtaak en worden daarvoor niet extra betaald. Bovendien kreeg de commissie maar twee maanden de tijd om haar eerste adviezen uit te brengen. Toch kan er gedacht worden aan het vastleggen van een minimum percentage van voorstellingen dat van elke organisatie moet bezocht worden. De commissieleden zouden dan een verslag moeten maken van de voorstellingen die ze bezochten. Dit zou het oordeel naar kwaliteit alleszins een stuk gefundeerder maken en minder vatbaar voor kritiek. "We hebben de commissieleden nooit op onze concerten gezien", is immers een veel gehoord verwijt bij de ensembles en organisaties.

Niet alleen de artistieke kwaliteitscriteria zijn voor discussie vatbaar. Het decreet is bijzonder dubbelzinnig wanneer het gaat over het zakelijke beheer van de erkende organisaties. Commerciële organisaties komen niet voor subsidiëring in aanmerking, maar wat commerciële organisaties dan wel zijn, wordt niet geëxpliciteerd. Anderzijds zijn professionaliteit en zakelijkheid een expliciete voorwaarde voor erkenning en subsidiëring. Hoever deze zakelijkheid mag gaan zonder commercieel te worden, blijft onbepaald. Er werd immers alleen een minimumgrens voor de eigen inkomsten vastgelegd, geen maximumgrens. In de praktijk heeft de commissie de organisaties die in hoge mate zelfbedruipend

zijn afgestraft. Of zakelijkheid een pluspunt is bij de beoordeling, valt blijkbaar te bekijken.

Besluit

De krakkemikkige decreettekst, de overhaaste samenstelling van de commissie en bovenal hun overhaaste adviezen tonen andermaal aan hoe weinig ernstig cultuurbeleid genomen wordt in dit land. Nooit kunnen de zaken *à fond* worden voorbereid, nooit kan een publieke discussie hierover geopend worden en bovenal, nooit kunnen - zelfs mooi ogende - teksten in alle sereniteit en ernst worden omgezet in een concreet beleid. Dat is bijzonder jammer. De muziekwereld in Vlaanderen verdient beter.